

305

FEBRER
2015

LÍBIA: intervenci3, indifer3ncia i inger3ncia

Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca, CIDOB

Els v3deos de l'organitzaci3 Estat Isl3mic tenen una indubtable capacitat per condicionar la pol3tica internacional. Estan dissenyats per atiar les flames del conflicte. Ho fan des de fa mesos a S3ria i l'Iraq i ara li ha arribat el torn a L3bia. Ni les v3ctimes ni la localitzaci3 s3n fruit de l'atzar. Decapitar a vint-i-u cristians egipcis a les platges de la Tripolitania, a pocs centenars de quil3metres de les costes italianes, t3 una intencionalitat clara: escalar i internacionalitzar el conflicte. I a jutjar per les primeres reaccions, l'estrat3gia semblava funcionar: Egipte va bombardejar diversos objectius a Derna i Sirte i es va començar a parlar d'una intervenci3 internacional amb mandat del Consell de Seguretat de Nacions Unides (CSNU).

S'estava especulant sobre aquesta possibilitat quan el primer ministre itali3, **Matteo Renzi**, va advertir que no es podia passar de la indifer3ncia m3s absoluta a la hist3ria. Poc despr3s, es feia p3blic un **comunicat conjunt** de França, It3lia, Alemanya, Espanya, Regne Unit i els Estats Units que ometia qualsevol refer3ncia a una operaci3 militar i subratllava que la prioritat 3s aconseguir una soluci3 pol3tica al conflicte a L3bia, ja que 3s el que ha perm3s l'enfortiment de grups com el de l'Estat Isl3mic. Aquesta i altres mostres de prud3ncia van tenir efecte de cara a la reuni3 d'urg3ncia del CSNU del 17 de febrer i **Egipte va retirar la proposta d'operaci3 militar**. No obstant aix3, la crisi dels ostatges coptes demostra que hi ha actors -Egipte n'3s el m3s visible per3 no pas l'3nic- que estan disposats a embarcar-se en una intervenci3 militar i que l'organitzaci3 Estat Isl3mic els vol emp3nyer a qu3 ho facin.

3s probable que es repeteixin escenes de tensi3 mitjançant noves provocacions en forma de v3deos i operacions terroristes, i que torni a posar-se sobre la taula l'opci3 d'intervenir militarment. Per aix3 3s m3s necessari que mai entendre qu3 va fallar en l'anterior intervenci3 militar, si 3s veritat que, com deia el primer itali3, fins ara s'ha reaccionat amb indifer3ncia i quins riscos comporta una estrat3gia d'inger3ncia, entesa com el suport a una de les parts en conflicte.

La intervenci3 internacional que va acabar amb el r3gim de Gaddafi es va fonamentar en la **Resoluci3 1973**, adoptada el 17 de març de 2011 al CSNU. Invocant el principi de responsabilitat de protegir (R2P), l'OTAN va executar una operaci3,

prèviament avalada per les crides de la Lliga Àrab i el Consell de Cooperació del Golf a establir una zona d'exclusió aèria, i que va comptar amb la implicació directa de tres països àrabs: Qatar, Jordània i els Emirats Àrabs Units. Aquesta intervenció ha estat objecte de dues crítiques que no s'exclouen mútuament. La primera és la dels que sostenen que es va pervertir el mandat original per convertir-la en una operació de canvi de règim. La segona qüestiona que, si l'objectiu era protegir els civils, no es podia donar per concloua la intervenció amb la caiguda de Gaddafi i que, per tant, s'hauria d'haver perllongat encara que fos amb altres mitjans. En aquesta línia, sobresurt la incapacitat per abordar seriosament el repte del desarmament, la desmobilització i la reintegració així com el procés de reconciliació nacional. Per què? Per l'orgull dels nous dirigents libis que rebutjaven rebre lliçons, perquè una operació lleugera com la que va posar en marxa Nacions Unides era tot el que estaven disposats a acceptar i també per la manca de coordinació entre els socis internacionals, ja que cada un d'ells perseguia oportunitats de col·laboració bilateral amb les noves autoritats en detriment d'una estratègia compartida. A més, algunes bones notícies com l'altíssima participació i raonable normalitat en les primeres eleccions del 2012, van contribuir al miratge que Líbia podria consolidar la seva transició sense excessius sobresalts.

El que va passar després va acabar enterrant aquest optimisme efímer. Avui Trípoli i Bengasi són camps de batalla, grups islamistes com el que controla la ciutat de Derna han jurat lleialtat a l'organització Estat Islàmic i àrees del país (especialment a l'est i al sud) escapen a qualsevol control governamental. Perquè de Govern no n'hi un de sol. Hi ha dues estructures paral·leles; una amb seu a Trípoli, amb Omar al-Hassi al capdavant, recolzada per grups revolucionaris, per les poderoses milícies de Misrata i també per grups islamistes de diferent signe, i una altra amb seu a Tobruk, reconeguda internacionalment i presidida per Abdullah al-Thinni, que s'ha fet fort a l'est del país, a la qual s'adhereixen sectors de l'antic règim i que compta amb el suport, a l'oest del país, de les milícies de Zintan. En el camp de batalla s'enfronten dues aliances diferents, la que es coneix com a Dignitat i que està liderada per Khalifa Haftar, alineada amb el Govern de Tobruk i que diu tenir com a principal objectiu eradicar les forces islamistes, i l'aliança rival anomenada Alba Líbia (*Fajr Líbia*), qualificada d'islamista pels seus detractors i com a baluard de la revolució pels seus partidaris.

Però tornem a la frase de Matteo Renzi. Hem estat indiferents davant d'aquesta degradació? La seva afirmació té molt a veure amb el fet que, amb la crisi a Ucraïna, bona part de l'atenció europea s'ha desplaçat cap a l'est. Només Itàlia, Malta i, en certa mesura, Espanya, han actuat en els últims mesos com si Líbia suposés una amenaça fonamental per a la seguretat europea. Però més que indiferència, hauríem de parlar d'uns europeus superats per l'acumulació de crisis i paralizats davant la complexitat dels actors en joc i la rapidesa amb la qual es precipiten els esdeveniments. Als màxims responsables europeus els resulta difícil descodificar la situació i veuen Líbia com un camp minat en el qual, si s'aventuren a entrar-hi, tenen grans possibilitats de sortir-ne malferits.

Altres actors sí que han donat un pas endavant. El cas més notable és el d'Egipte, immers des de fa mesos en una batalla diplomàtica per a què es reconegui al Govern d'al-Thinni com l'únic interlocutor legítim. A més, Egipte i els Emirats Àrabs Units van estar darrere dels bombardejos contra objectius islamistes a la batalla de Trípoli d'agost de 2014. Per la seva banda, el Caire acusa a dos poderosos actors regionals, Turquia i Qatar, d'estar donant suport al Govern de Trípoli per sintonia ideològica amb els Germans Musulmans. Així doncs, a l'existència d'un conflicte que en si mateix ja és prou complex i en el que intervenen milícies, faccions tribals i sensibilitats territorials i ideològiques, cal sumar-hi l'enfrontament entre potències regionals per a consolidar la seva influència o, el que és el mateix, reduir la dels seus rivals.

Per ara s'ha descartat una intervenció militar a Líbia però la indiferència o, millor dit, la paràlisi tampoc és una alternativa viable. S'ha d'actuar per a què fructifiquin les converses entre les diferents faccions líbies pilotades per Bernardino León, diplomàtic espanyol que, després ocupar-se de Líbia a la UE, està ara al capdavant de la **Missió de les Nacions Unides de Suport a Líbia** (UNSMIL). Aquest procés hauria de culminar amb la creació d'un govern d'unitat nacional. I un dels interrogants que s'obren ara és si la presència de l'Estat Islàmic a Líbia pot contribuir a acostar posicions entre els principals actors en joc.

És només en suport a aquest futur govern d'unitat nacional que podria tenir sentit algun tipus d'operació de manteniment de la pau, sota mandat de les Nacions Unides, amb implicació d'actors regionals i amb la possibilitat d'incorporar un component militar. L'objectiu d'una eventual intervenció no hauria de ser prendre partit sinó donar suport al futur govern d'unitat, tant en els esforços de reconciliació com en la lluita contra organitzacions terroristes que s'han instal·lat a Líbia, evitant que el país sigui una plataforma de grups criminals que no només amenaça la seguretat dels líbics sinó també la dels seus veïns, protegint adequadament els civils i prenent-se seriosament el repte del desarmament, la desmobilització i la reintegració de les milícies.

A més, abans de prendre qualsevol decisió sobre què cal fer a Líbia a partir d'ara, no estaria de més que tots els actors, inclosos els que com Egipte han optat per una política d'ingerència, es preguntin què és el que està buscant l'Estat Islàmic. La crisi dels ostatges egipcis posa de manifest que el que aquesta organització persegueix és boicotejar un acord polític i empènyer cap al conflicte com més actors millor. Seria un gran error donar-los-hi aquesta satisfacció.